

Maar daarvoor moet de geïnteresseerde lezer zich wel door een heleboel informatie 'heenworstelen'. Het is jammer dat Piessens een weinig toegankelijke schrijfstijl heeft. Net als je denkt te begrijpen wat ze bedoelt met een bepaald begrip of wat de uitkomsten zijn van een bepaalde deelstudie, omschrijft ze het weer net iets anders, of voegt er een nadere nuance aan toe. Een proefschrift is er natuurlijk vooral voor academische lezers, maar de inzichten zijn de moeite waard om verder te verspreiden. De daarvoor benodigde vertaalslag komt de helderheid van de inzichten alleen maar ten goede. Als onderzoeker plaats ik ook hier en daar kanttekeningen. Zo vind ik het een gemiste kans dat er niet expliciet wordt verwezen naar de wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie van het onderzoek. Ook is het opmerkelijk dat er geen enkele opmerking wordt gemaakt over de contextuele beperkingen van het onderzoek en over de reikwijdte van de resultaten. Ik vind daarnaast de methodologische verantwoording zwak, vooral van de eerste drie deelstudies. Bij de vierde deelstudie wordt de methodologie weliswaar beschreven, maar daar vind ik de manier waarop keuzen worden beargumenteerd, ontoereikend. Er ontbreekt ook bij alle vier studies een verantwoording van de manier waarop het verzamelde materiaal is geanalyseerd. Het is heel moeilijk om als lezer het onderzoeksproces te reconstrueren en dat is toch eigenlijk wel de bedoeling van een proefschrift.

Kitty Kwakman

Johan Rippen en Marcella Bos.
Events & Beleven. Het 5 Wheel Drive-concept. Amsterdam: Boom, 2008, 224 p., € 29,50
 ISBN 978 90 473 0056 4

Na een zomer vol *events* sla ik de literatuur er eens op na. Eerst maakte ik een indrukwekkende trip naar Moskou met een beginnend reisleader, bij wie wij als deelnemers moesten bedelen om een koffiepauze. Daarna nam ik deel aan een zangweek volgens het beproefde concept van een stichting, die kunstbeoefening en kamperen aan elkaar koppelt. Rippen en Bos omschrijven een *event* als: *de verzamelaar voor een bonte verscheidenheid om iets bijzonders te beleven en ervaren*. Mijn zomervakantieactiviteiten zijn dus te karakteriseren als *events*. Aan onze Russische reisleader zou ik *Events & Beleven* van harte aanbevelen, vooral de passages waar het gaat over het perspectief van de deelnemer. Wat de stichting betreft, zou het interessant zijn om een handige student een analyse van het sterke kunst-kampeerconcept te laten maken met het boek als leidraad.

Volgens de achterflap biedt *Events & Beleven* een praktische leidraad voor het ontwerpen, het begeleiden en bijsturen en het evalueren en beoordelen van *events*. Na enkele inleidende hoofdstukken waarin aandacht wordt besteed aan *events*, spel, het 5 Wheel Drive-concept en contextaspecten, krijgt elk van de wielen van de 5 Wheel Drive een eigen hoofdstuk. Achtereenvolgens worden de wie-

len vraag, spel, kwaliteit en intensiteit, animatie en sturing besproken en in factoren ontleed. Ten slotte volgt een hoofdstuk over de samenhang van de wielen en een hoofdstuk met een opsomming van de richtvragen die zowel bij de contextaspecten als bij de vijf wielen gesteld kunnen worden. Het praktische karakter van het boek wordt ondersteund door praktijkvoorbeelden in kaders, mooie actiefoto's en samenvattingen en detailleringen van het concept in diagrammen. Net als in mijn inleiding gebruikt het boek afwisselend het perspectief van de deelnemer en van de begeleider. Zo is het een prettig gevarieerd kijk- en leesboek geworden, dat zijn pretentie als praktische handleiding waarmaakt. De organisatie van evenementen wordt meestal gedaan door gespecialiseerde bureaus. Er zijn talloze handboeken en cursussen ontwikkeld. Wat onderscheidt *Events & Beleven* van andere handleidingen voor het organiseren van evenementen? Waarom is juist dit boek interessant om in het *Tijdschrift voor Sociale Interventie* besproken te worden? In de inleiding van *De toekomst van de sociale interventie* wordt deze gedefinieerd als: 'het leveren van een bijdrage aan het tegengaan van achterstand, ongelijkheid en marginalisering door middel van educatie, ondersteuning en hulpverlening' (Veendrick en Zeelen, 1994, p. 9). Staat dit niet mijlenver af van *speciale gelegenheden om iets bijzonders te beleven en ervaren*? Of is een sociale interventie een maatschappelijke of politieke variant van een event? Voor een antwoord

op deze vragen kijken we naar het tweede aspect van de titel, het belevingsaspect.

Telkens opnieuw benadrukken Rippen en Bos dat het erom gaat de deelnemers een bijzondere beleving en ervaring te bezorgen. De beleving moet *anders dan anders* en *even weg van zijn*; niet *mwah*, maar *wow!*, niet *good*, maar *great*, niet *pleasing*, maar *super pleasing*. De aanwijzingen om dit te bewerkstelligen baseren Rippen en Bos op de speltheorie (Cailliois, 1967; Groot, 2000; Huizinga, 1974). Het spelkarakter van *events* creëert een tweede werkelijkheid. Deze breekt met de gewone dagorde van mensen en vestigt tijdelijk een andere orde. De beleving van de tweede werkelijkheid is indringender dan die van het dagelijks leven. Het onderscheid eerste en tweede werkelijkheid komt in de benadering van Rippen en Bos terug als respectievelijk contextfactoren en belevingsfactoren. De contextfactoren van de eerste werkelijkheid, *High Five* genoemd, zijn: bedoeling, betekenis en belang, vertrouwensrelatie, dienstverlening, posities en condities. Zij spelen een rol in de voorbereidingsfase. De kern van het werk van Rippen en Bos speelt zich echter af in de tweede werkelijkheid, waar de belevingsfactoren van het *5 Wheel Drive-concept* (vraag, spel, kwaliteit en intensiteit, animatie en sturing) de dienst uitmaken. Terwijl deelnemers zich tijdelijk in de tweede werkelijkheid bevinden, beweegt de begeleider zich tussen de twee werkelijkheden in.

De verhouding tussen de twee werkelijkheden intrigeert me. Het

doet me denken aan de kind-hekken in Kongo, die leven in een eerste en tweede wereld. In de eerste wereld zijn ze straatarm en schooiën ze een bestaan voor zichzelf en hun familie bij elkaar. In de tweede wereld beschikken ze over een huis met twee verdiepingen, een eigen vliegtuig en een snelle auto. Nog steeds in de tweede wereld, vermoorden ze familieleden en eten hun hersenen op. Zijn dit los van elkaar staande werelden of hebben ze juist alles met elkaar te maken? Rippen en Bos geven zelf een interessant voorbeeld over een dropping. Het plan om een dropping te organiseren tijdens een zomerkamp voor asielzoekerskinderen wordt geschrapt, omdat die activiteit te dicht bij de eerste werkelijkheid van die kinderen zou staan. Het is een interessante observatie, die wat mij betreft meer aandacht en verdieping verdient. Er zijn vele verschillen tussen de eerste en tweede wereld in Kongo en de eerste en tweede werkelijkheid van Rippen en Bos. In het eerste geval is er, tragisch genoeg, geen evenementenorganisatie die de deelnemers stuurt en in veilige banen leidt. Toch wijzen beide voorbeelden op de noodzaak van het in samenhang analyseren van de verschillende werelden en werkelijkheden.

Ondanks alle aanwijzingen en praktische tips, die de schijn van het tegendeel wekken, stellen Rippen en Bos dat het de deelnemers zijn die beleven en vervolgens ervaren en niet de organisatoren en begeleiders die de beleving en ervaring voor hen organiseren. Een treffend beeld hierbij is: *niet de*

clown vermaakt het publiek, maar het publiek vermaakt zich met de clown. Als het het publiek is dat zichzelf vermaakt, vindt dat dan geheel en al plaats in de tweede werkelijkheid? Is het niet juist de referentie naar de eerste werkelijkheid die vermakelijk is? Rippen en Bos geven interessante voorbeelden over hoe wensen, verwachtingen, eisen en behoeften op elkaar worden afgestemd in de voorbereiding van sportevenementen, personeelsactiviteiten, cursusweken en conferenties. Je zou kunnen zeggen dat hier de afstemming tussen eerste en tweede werkelijkheid ter discussie staat. Wat kan de tijdelijke tweede werkelijkheid opleveren voor de eerste werkelijkheid? De begeleider dient hierbij de inbreng van de deelnemers uiterst serieus te nemen. Die inbreng is vaak in weinig concrete bewoordingen verpakt. Om die te kunnen interpreteren lijkt kennis van de eerste werkelijkheid van de deelnemers geboden. Toegegeven, in de termen van Rippen en Bos besteedt de sociale interventiekunde veel aandacht aan de eerste werkelijkheid en haar dynamiek en worden de details van een interventie qua methodiek en vormgeving vooral bekeken in het licht van de analyse daarvan. Toch lijkt het mij dat de eerste werkelijkheid van het alledaagse leven meer aandacht behoeft dan als een variabele die wordt doorgenomen als contextfactor, waarna het echte werk met de belevingsfactoren kan beginnen. Misschien zijn er meer werkelijkheden: bezinning, verwondering, stilte, meditatie en esthetiek

vormen wellicht een derde werkelijkheid?

De vragen die het spel en de werkelijkheden oproepen, ontstijgen het karakter van een praktische leidraad. Dat pleit voor de benadering van Rippen en Bos. Zij zijn erin geslaagd een handboek te maken dat uitstijgt boven praktisch-technische checklists. Integendeel, het roept vragen op, die essentieel zijn voor de vormgeving van speciale gelegenheden (*events*), die breken met het dagelijks leven, ook waar dat in termen van de sociale interventiekunde wordt gekarakteriseerd door achterstand, ongelijkheid en marginalisering. Een bezoek aan Moskou trekt mij, omdat het een wereld voor me openlegt die jarenlang gesloten is gebleven. De organisatie roept af en toe irritatie op, maar die valt in het niet bij de ervaring. Zingen en kamperen trekt me, omdat het de kunstbeoefening voor mij democratiseert. Elke avond is het genieten van uitvoeringen en presentaties van heel verschillende kwaliteit. De inzet is altijd groot en dat heeft alles te maken met de drijvende kracht (*drive*) van de begeleiders en organisatoren, die de vijf wielen van vraag, spel, kwaliteit en intensiteit, animatie en sturing schijnbaar moeiteloos in elkaar laten draaien. De door Rippen en Bos aangedragen dynamiek van het spel dat de tweede werkelijkheid tijdelijk voorrang geeft boven de eerste, biedt wat mij betreft interessante aanknopingspunten. Mijn waarderende *wow!* gaat dan ook eerder naar die fragmenten van *Events & Beleven* waarin deze dynamiek aan de orde is, dan naar

de gedetailleerde uitwerking van de vijf wielen van het *5 Wheel Drive-concept*.

LITERATUUR

- Caillois, Roger (1967) *Les jeux et les hommes. Le masque et le vertige*. Revised and enlarged edition. Paris: Gallimard.
- Groot, L. (2000) 'Roger Caillois, Games of Chance and the Superstar'. *Diogenes* 48 (190) (Summer): 33.
- Huizinga, Johan (1974) *Homo ludens. Proeve eener bepaling van het spelelement der cultuur*. Zesde druk. Groningen: H.D. Tjeenk Willink.
- Zeelen, Jacques en Laurenz Veendrick (1994) 'Inleiding'. In: Veendrick L. en J. Zeelen (red.) *De toekomst van de sociale interventie*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Josje van der Linden